

wit de oude doos

Samengesteld door R.G. (Rob) Moolenbeek

Dagboek waarnemingen van Herman Nuijen

Onlangs verhuisde Herman Nuijen, een Gooise vogelaar in hart en nieren, naar een zorgcentrum in Amsterdam. Lang voor de oprichting van onze Vogelwerkgroep, te beginnen in 1941, doorkruiste Herman wandelend, op de fiets of met de auto de ons zo bekende Gooise vogelgebieden.

Herman Nuijen en zijn vrouw Annemarie de Bruijne

Veel over zijn leven is in 2009 vastgelegd door Dick Jonkers tijdens een interview in De Korhaan. Ook Meijer (2011) schreef over Herman Nuijen en een paar jaar geleden verscheen er in de Gooi- en Eemlander (Geerling, 2016) een artikel over 75 jaar vogels kijken in het Gooi. Medio 2018 verlaat hij op 93-jarige leeftijd het Gooi en zo komt er na 79 jaar een einde aan zijn waarnemingen. Zijn 19 dagboeken zijn in januari 2019 geschonken aan de Heimans & Thijsse Stichting in Amsterdam. Helaas zijn de Gooise waarnemingen van Herman niet verwerkt in onze Gooise bijbel 'Vogels tussen Vecht en Eem' (Jonkers et al., 1987). Er ligt dus nog een dankbare taak te wachten op een vrijwilliger. Van Gerard Ouweneel en Marga Coesel kreeg ik een kopie van een van zijn eerste vastgelegde excursies in 1942 naar de Eempolders. Een leuke impressie van dit prachtige vogelgebied, die hij samen

Omslag vogeldagboek 1 van Herman Nuijen

maakte met het ons veel bekendere en al overleden lid Jaap Taapken (1925-2001).

Tocht naar de Eemmond op 15 maart 1942

Uit het vogeldagboek (no. 1) van Herman Nuijen

“Toen ik bij Jaap Taapken kwam, stond hij me al op te wachten. Mijn fiets werd gauw in de schuur gezet en even over half negen waren we op weg. Het eerste wat we zagen, was een troep [veld]leeuweriken van ca. 50 ex., richting N.O. Daarna ca. 50 ganzen naar het N.; kauftjes N.O. We kwamen bij de zuiveringsinstallatie bij het [Laarder] Wasmeer, waar zich ca. 10 wilde eenden en een brilduiker ophielden. Bij het Wasmeer gekomen, vloog een witte kwik naar het Z.W. We gingen even de berg op bij Anna's Hoeve en daar vloog een lijster langs ons, waarschijnlijk een koperwiek. Tussen het Wasmeer en de Rijksweg [1] hebben we 't

*volgende gehoord en gezien. Bij Nieuwenoord en D [Drakenburgh] een zingende lijster (waarschijnlijk een zanglijster) en een 'lachende' groene specht. Later hoorden we roepende wulpen. Twee [blauwe] reigers vlogen N.O. Minstens honderd leeuweriken vlogen over, richting N.O. of O. Ook ca. 100 witte kwikken N.O. In een wei zaten veel Kieviten en ook meeuwen (storm- en kapmeeuwen) één kapmeeuw in volledig zomerkleed. Later in de Eempolders zagen we er nog meer. Ook eksters waren hier, waarschijnlijk op trek. Verder zagen we nog 5 overvliegende eenden; 4 ganzen, een roofpied (buizerd?); ca. 75 spreeuwen en **ca. 20 roeken.***

*Bij Eemnes aangekomen zagen we een reiger, 7 ganzen (overvliegend); zeer veel meeuwen; 100-den spreeuwen. De eerste witte kwik zagen we hier op de grond; veel zingende vogels, o.a. zanglijsters en grote lijsters, ook vinken en merels en enkele wilde eenden. Twee grote lijsters en samen 4 [blauwe] reigers trokken in N.O. richting. Bij elk huis zagen we een paar spreeuwen met nestmateriaal. Zeer veel kauftjes en ook bonte en zwarte kraaien trokken naar het N. of N.O. De gehele dag zagen we er minstens 1500. Toen we Eemnes uit waren, gingen we de Eempolders in. Hier zagen we veel zingende leeuweriken (de leeuweriken die we de hele dag zagen, waren haast alle veldleeuweriken); 3 [gras]piepers (later nog veel meer); zeer veel kieften en spreeuwen; **2 ruigpoten [ruigpootbuizers];** een man **tapuit** (zeer vroeg!!); een aalscholver zeer hoog overvliegend; we hoorden tureluurs; 4 rietgorzen (3 vr. en 1 man); 100-den goudplevieren; 2 wulpen (later veel meer); 5 ganzen vlogen over; 3 rietgorzen vr. (in 't*

geheel ca. 20 rietgorzen, mn. en vr.); 2 tureluurs (later veel meer). Toen we bij 't IJsselmeer kwamen, vlogen eerst 31 ganzen over; daarna nog ca. 60 ex. in N.O. richting. Ook zagen we hier nog 1 reiger en 4 eenden. Ineens zagen we 2 mensen, die K. Grabandt en een zekere D. Veenman bleken te zijn. Deze vertelden met grote opwinding, dat ze bij de Eemmond een **zeearend** hadden gezien. Wat een reuze buitenkansje was geweest. Ze vertelden verder nog dat er **4 velduilen** en

ca. 4 grutto's zaten. (Samen hebben we de hele dag ca. 20 houtduiven gezien). Deze laatste waren dus tamelijk vroeg aangekomen. Ze [de beide mannen] zeiden dat we maar eens goed uit moesten kijken. Nu, dat hebben we ook wel gedaan. Eerst joegen we 2 velduilen op, later nog twee. We gingen langs de Eem en hoorden al gauw de roep van de grutto's. 'gruttoo, grutto...' ca. 60 ex. Ook vloog hier een mantel[meeuw] en een paar rietgorzen. Verder nog veel zilver- en kapmeeuwen; 9 rietgorzen tegelijk in zicht, die verdwenen naar het O. en 3 reigers. In de Eem zaten 7 meerkoeten en er vlogen **ca. 15 middelste zaagbekken** rond. We vonden hier ook nog een dode jonge stormmeeuw en 2 dode ganzen. Ook liep er een jong lammetje in de wei. Toen sloegen we weer af en sloegen weer een weg naar Eemnes door de Eempolders in.

Hier waren nog **3 ruigpoten**; een torenvalk, mantels en 1 jong; 3 overvliegende reigers, zeer veel kiefden en spreeuwen; 2 troepen eenden (samen ca. 150 ex.) en een sperwertje.

Weer bij het [Laarder] Wasmeer gekomen, zagen we nog ca. 20 kiefden en een reiger. Dit was een dag, die ik nooit van m'n leven zal vergeten."

Enkele opmerkingen en een vergelijk met het huidige voorkomen.

Roeken: Mogelijk zat er daar ergens een kolonie die niet vermeld wordt door Jonkers et al.(1987). Wel zijn er meer najaars- en winterwaarnemingen uit die periode bekend. De laatste

overwinterende groepen verdwenen net voor 1990.

Bonte kraaien: Tot in de jaren '80 een algemene soort in de Eempolders, de laatste werd gezien in 2005. Thans geheel verdwenen.

Ruigpootbuizerds: Ook een vrij algemene wintergast tot in de jaren 80. Zeker vijf exemplaren tegelijk is nooit meer gehaald tijdens de huidige Eempoldertellingen. Opvallend is wel het ontbreken van de gewone buizerd, die thans soms talrijk kan zijn. De ruigpootbuizerd is nu een zeldzaamheid.

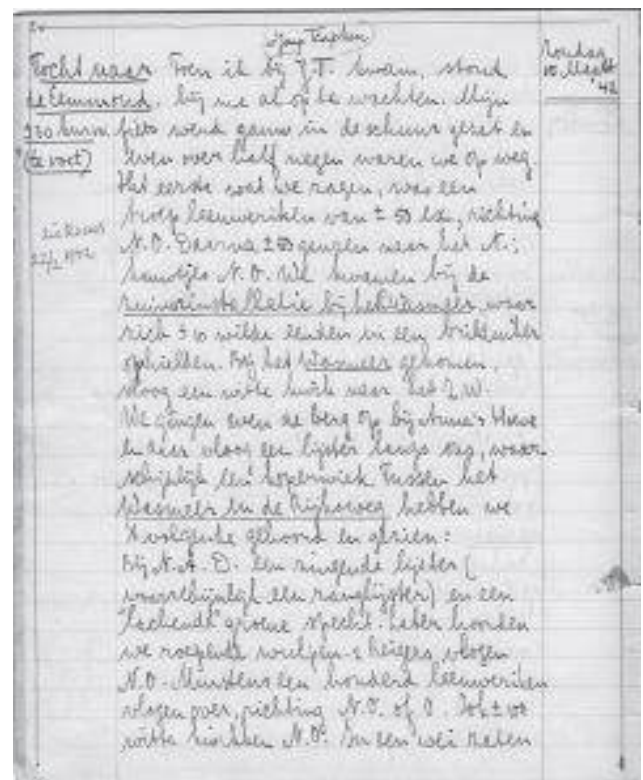
Zeearend: Toen zeker een zeldzame waarneming. Deze melding is ook vermeld in het vogeldagboek van D. Veenman (Jonkers et al, 1987: 176). Thans wordt de soort door het broedgeval op de Dode Hond (eiland voor de Eempolders) vaker waargenomen.

Velduil: Voor de jaren 70 van de vorige eeuw een zeldzame soort in de

Eempolders. In de jaren 70 en recent onregelmatige broedvogel en ook nu nog een niet algemene (broedvogel) soort in deze polders.

Middelste Zaagbek: Eveneens een zeldzame waarneming. Deze waarneming staat ook vermeld in het dagboek van Jaap Taapken [hij heeft het over ca. 25 exemplaren] (Jonkers et al., 1987: 172). Mogelijk heeft de geleidelijke verzoeting van het IJsselmeer ervoor gezorgd dat de soort nu veel zeldzamer is dan 50 jaar geleden.

Dank aan Gerard Ouweneel en Marga Coesel voor het aanleveren van een kopie uit Herman Nuijen's dagboek. Eveneens aan Peter Meijer en Ruud Vlek voor het verstrekken van gegevens. Jan Mooij gaf nog aanvullende gegevens over het huidige voorkomen van enkele soorten in de Eempolders.

Originele tekst van Eempolderexcursie in 1942

Opmerkingen:

De tekst tussen vierkante haken is door mij toegevoegd. De waargenomen ganzen zijn vermoedelijk grauwe ganzen.

Vet gedrukt wat opmerkelijke soorten.

Literatuur

Geerling, J., 2016. Hilversummer al 75 jaar vogelexpert van 't Gooi. De Gooi en Eemlander 21 juli 2016.

https://www.gooieneemlander.nl/cnt/dmf20180926_41091863/hilversummer-al-75-jaar-vogelexpert-van-t-gooi

Jonkers, D.A., R.A. Kole & J. Taapken, 1987. Vogels tussen Vecht en Eem. Uitgave VWG het Gooi, Hilversum.

Jonkers, D.A., 2009. Herman Nuijen, een leven lang vogels kijken. De Korhaan 43(1):14-17.

Meijer, P.C. (red.), 2011. Eeuwbericht van de Club van Nederlandse Vogelkundigen: 213-215.